

Sterke stijging uitgaven sociale bescherming en gezondheid

Auteur(s):

Gerard Eding

Verschenen in:

ESB, 89e jaargang, nr. 4443, pagina 477, 24 september 2004

Rubriek:

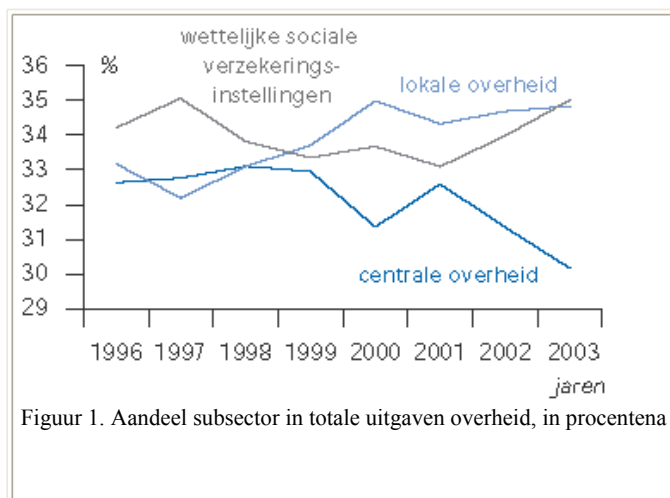
statistiek

Trefwoord(en):

De totale uitgaven van de Nederlandse overheid bedroegen in 2003 € 222,5 miljard. Daar tegenover stonden € 207,9 miljard aan inkomsten voor de overheid. Het vorderingstekort van de overheid in 2003 bedroeg € 14,6 miljard. Bijna de helft van de totale overheidsuitgaven had in 2003 betrekking op sociale bescherming en gezondheid. In 2002 en 2003 stegen deze uitgaven sterk door hogere uitgaven voor de AWBZ en de ZFW en door gestegen uitgaven voor sociale uitkeringen, waaronder de ww, als gevolg van economisch mindere tijden. Intensiveringen in het onderwijsbeleid zorgden in dezelfde periode eveneens voor een stijging in de overheidsuitgaven voor het onderwijs. De daling van de uitgaven van het algemeen bestuur hangen in grote mate samen met dalende rentebetalingen. Onder invloed van lagere rentestanden en lopende herstructurering van schulden daalde de door de overheid betaalde rente voor het eerst sinds 1974 onder de drie procent van het bruto binnenlands product (bbp).

Aandeel lokale overheden in totale uitgaven gestegen

In de Nationale Rekeningen wordt de sector overheid onderverdeeld in een drietal subsectoren. Ten eerste de centrale overheid, die voor het overgrote deel bestaat uit het Rijk. Ten tweede de lokale overheid, waar bijvoorbeeld de gemeenten, provincies en waterschappen deel van uitmaken. En als laatste de wettelijke sociale verzekeringsinstellingen, met daarin de sociale uitkeringen als ww, aow en wao. [figuur 1](#) geeft een beeld van het aandeel van deze drie lagen in de totale overheidsuitgaven in Nederland. In de periode 1996-2003 daalt het aandeel van de centrale overheid in de totale uitgaven. Het aandeel van de lokale overheden in de totale overheidsuitgaven daalde vanaf 1996, maar steeg in de periode 2001-2003. Het overdragen van verantwoordelijkheid voor de uitvoering van beleid van het Rijk naar de lagere overheden speelt hier een rol in. Het aandeel van de sociale verzekeringen nam in deze periode toe. De stijging van de kosten voor de AWBZ en de ZFW is een belangrijke factor.

In 2003 worden uitgaven voor huisvesting en gemeenschappelijke voorzieningen, recreatie, cultuur en religie, milieubescherming en onderwijs voornamelijk door de lagere overheden gedaan. De sociale verzekeringen nemen het overgrote deel van de uitgaven voor sociale bescherming en gezondheid voor hun rekening. De defensie-uitgaven zitten bij de centrale overheden. Net als het overgrote deel van de uitgaven voor algemeen bestuur.

Gerard Eding

[tabel 1](#) [tabel 2](#)
Tabel 1. Uitgaven van de overheid naar functie, in procenten bbp

		2000	2001	2002	2003 % bbp
algemeen bestuur	8,4	8,1	8,2	8,0	
defensie	1,6	1,6	1,5	1,5	
openbare orde en veiligheid	1,4	1,5	1,6	1,8	
economisch beleid	4,5	5,6	5,5	5,6	
milieubescherming	0,7	0,7	0,8	0,8	
huisvesting en gemeenschappelijke voorzieningen	1,4	1,6	1,6	1,7	

gezondheid	4,0	4,2	4,5	4,7
recreatie, cultuur en religie	1,1	1,1	1,1	1,1
onderwijs	4,7	4,8	5,0	5,2
sociale bescherming	17,4	17,5	18,0	18,6
totaal uitgaven overheid	45,3	46,7	47,8	49,0
totaal inkomsten	47,5	46,6	45,9	45,8
emu-saldo	2,2	-0,1	-1,9	-3,2

Bron: Nationale rekeningen 2003, cbs.

Tabel 2. Uitgaven van de overheid (in %) en naar laag (aandeel in totaal)^a

	totaal overheid	centrale overheid	lokale overheid	sociale verz.
algemeen bestuur	8,0	68,9	31,0	0,1
defensie	1,5	100	0,0	0,0
openbare orde en veiligheid	1,8	47,9	52,1	0,0
economisch beleid	5,6	44,6	55,4	0,0
milieubescherming	0,8	16,3	83,7	0,0
huisvesting en gemeen- schappelijke voorzieningen	1,7	5,3	94,7	0,0
gezondheid	4,7	2,3	5,2	92,5
recreatie, cultuur en religie	1,1	26,1	73,9	0,0
onderwijs	5,2	20,6	79,4	0,0
sociale bescherming	18,6	14,6	16,7	68,7
totaal	49,0	30,2	34,8	35,0

Bron: Nationale rekeningen 2003, cbs.
avoetnoot a bij figuur 1.